

Evaluatie lesprogramma seksueel grensoverschrijdend gedrag

Dordrecht

september 2025

Onderzoekcentrum
Drechtsteden

Partner voor bestuur en beleid

Inhoudsopgave

Klik op de knoppen

Inleiding

Les 1: Filmpjes
'Can you fix it?'

Les 3: Eigen
grenzen stellen
en bewaken

Onderzoeks
Verantwoording

Terug naar
inhoudsopgave

Conclusie

Les 2: Theater
Tortilla

Algemene
vragen

Over ons

Inleiding

An aerial photograph of Dordrecht, a city in the Netherlands, showing a dense urban area with a prominent canal and a large church. The city is situated along a river, and the architecture is a mix of traditional and modern buildings. The canal is filled with boats, and the church has a distinctive Gothic style with a tall spire.

Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag bespreken

De gemeente Dordrecht biedt middelbare scholen de kans om een lesprogramma in te kopen dat als doel heeft het seksueel grensoverschrijdend gedrag (SGOG) onder jongeren te verminderen door het bevorderen van hun seksuele weerbaarheid en houding tegenover seksueel grensoverschrijdend gedrag. Het lesprogramma bestaat uit drie lessen. In de eerste les leren leerlingen wat ze kunnen doen als ze SGOG zien, de tweede les is een theaterles van Theater Tortilla over actief ingrijpen bij SGOG en de derde les behandelt het stellen en bewaken van grenzen.

De gemeente is geïnteresseerd in de invloed van het lesprogramma op de houding en gedrag van de leerlingen ten aanzien van SGOG. Hierbij staan de volgende vragen centraal:

1. Hoe ervaren leerlingen het lesprogramma SGOG?
2. Wat hebben ze geleerd en wat betekent dit voor hun voorgenomen gedrag in situaties waar SGOG voorkomt?
3. Hoe beoordelen leerlingen het lesprogramma?

Begin juni 2025 hebben leerlingen uit acht 3 Havo klassen van het Insula College deelgenomen aan dit lesprogramma en is aan hen via de digitale lesbrief – onderdeel van dit lesprogramma – een vragenlijst voorgelegd om ervaringen en lessen in kaart te brengen.

Er zijn in totaal 32 vragenlijsten ingevuld waarvan de resultaten hier presenteren. Omdat er in eerste instantie heel weinig vragenlijsten ingevuld werden is er begin juli een gesprek gevoerd met een aantal docenten van de school. Aanvullend riepen zij leerlingen op die nog geen vragenlijst hadden ingevuld om dit alsnog te doen, met als resultaat 12 extra vragenlijsten. Meer details zijn te vinden in de onderzoeksverantwoording aan het einde van deze rapportage.

Conclusie

Conclusie

In juni 2025 heeft het Insula College HAVOVWO het SGOG lesprogramma ingezet in acht 3Havo klassen. Wat zijn de ervaringen met dit lesprogramma?

Hoe ervaren leerlingen het lesprogramma SGOG?

De theatervoorstelling 'Je wilde toch zelf?' brengt het meeste teweeg bij de leerlingen. Ze geven die les het hoogste cijfer, vinden het heel goed dat de acteurs eigen voorbeelden gebruiken in de voorstelling en ze doen kennis op over wat SGOG is. De helft vond de voorstelling niet te heftig, voelde zich gehoord en vond de voorstelling herkenbaar. Rond een kwart van de leerlingen vond de voorstelling wel te heftig en niet herkenbaar. Op de vragen over de eerste les met de filmpjes en de laatste les over grenzen stellen en bewaken kwamen veel minder antwoorden en vaak ook lauwere reacties. Er werd met name over de laatste les vaak 'weet niet' geantwoord op uitspraken.

Wat hebben de leerlingen geleerd en wat betekent dit voor hun voorgenomen gedrag in situaties waar SGOG voorkomt?

Over elke les zeggen leerlingen dat ze iets hebben geleerd. Ruim de helft vond de filmpjes uit de eerste les duidelijk en op de openvraag over deze les werd opgemerkt dat deze les leerzaam en interessant was. Door de voorstelling voelde en/of snapte de helft van de leerlingen beter wat SGOG is, de helft zegt dat de triggerwarning over de heftigheid van het onderwerp en de voorstelling werkte, voor een substantieel deel (17-23%) was dat niet zo of niet afdoende.

Driekwart van de leerlingen zegt dat ze nu weet wat seksueel grensoverschrijdend gedrag is. Twee derde weet nu hoe ze grenzen moeten aangeven en bijna zes op de tien leerlingen weet nu wat de gevolgen van seksueel grensoverschrijdend gedrag zijn voor het slachtoffer. Iets meer dan de helft van de leerlingen zegt nu te weten wat ze moeten zeggen als ze seksueel grensoverschrijdend gedrag meemaken. Iets minder dan de helft weet dan wat ze moet doen in dit soort situaties.

Hoe beoordelen de leerlingen het lesprogramma?

Ruim de helft van de leerlingen vond dat ook andere leerlingen deze lessen zouden moeten krijgen. Ruim een kwart gaf aan dat ze niet wisten wat te antwoorden op deze vraag. De lessen riepen gemengde gevoelens op bij de leerlingen. Het gevoel 'ongemakkelijk' is het meest aangekruiste antwoord, op de voet gevolgd door 'nieuwsgierig', 'weet niet' en 'anders'. Hieronder een citaat over de gevoelens die de lessen oproepen (zie verder pagina 180).

'Ik koos boos omdat ik het gewoon niet snap hoezo het zoveel gebeurt door mannen en dat kan ik niet begrijpen en anders koos ik omdat ik het heel goed vind dat het besproken wordt en dat je daar dan ook overpraat met mensen om naar andermans verhalen te luisteren'.

**CAN
YOU
FIX
IT?**

In de films loopt het helemaal
fout tussen de lovers

GRIJP IN
EN BEPAAL DE AFLOOP

profiel

"Grijp jij in?"

Les 1: filmpjes 'Can you fix it?'

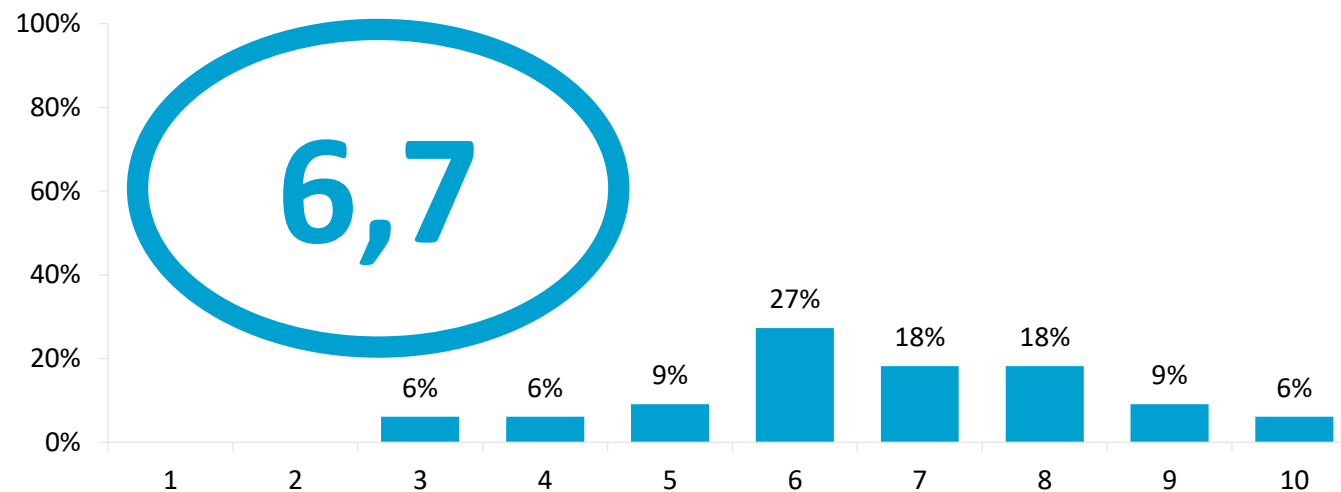

Les 1: Filmpjes 'Can you fix it?'

Rapportcijfer les 1

In de eerste les van het lesprogramma over seksueel grensoverschrijdend gedrag hebben de leerlingen filmpjes gekeken over "can you fix it". In die filmpjes werd uitgelegd wat je kunt doen als je seksueel grensoverschrijdend gedrag ziet of meemaakt. De eerste vraag in onze vragenlijst die werd voorgelegd aan de leerlingen is welk rapportcijfer zij deze les geven. Het meest gegeven cijfer is een 6, het gemiddelde een 6,7.

Les 1: Filmpjes 'Can you fix it?'

Antwoorden op stellingen

Om de meningen goed te peilen hebben we aantal stellingen positief gesteld en de anderen negatief. De eerste twee stellingen zijn negatief gesteld.

Uit de antwoorden op de stellingen komt een positief beeld van de eerste les naar voren. Ruim de helft van de leerlingen is het niet eens met de stelling dat er geen ruimte was voor vragen, een nog iets groter aandeel vond de filmpjes duidelijk.

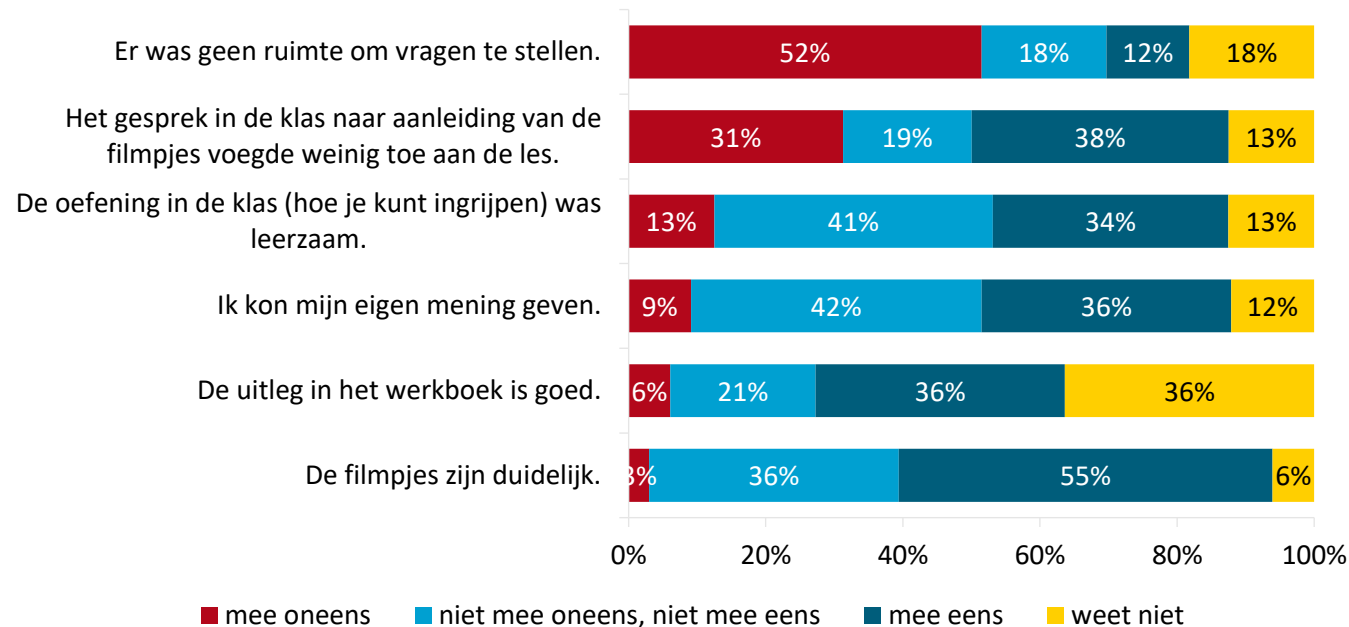
Opvallend veel leerlingen (36%) wisten niet of de uitleg in het werkboek goed was. Niet weten betekent in dit geval misschien ook de uitleg niet gelezen?

Antwoorden op open vragen

We vroegen de leerlingen wat ze goed vonden aan deze eerste les. Er kwamen 24 antwoorden. De meeste gingen over de (goede) uitleg en dat het leerzaam of interessant was.

Er waren twee verbetersuggesties voor deze les. Een leerling zou graag zien dat de leerkracht meer moeite had gedaan om het onderwerp minder ongemakkelijk te maken en een leerling suggereerde dat in kleine groepjes voorbespreken hem of haar zou hebben geholpen. Eén leerling vond de les een 'grote aanval op het mannelijk geslacht'.

Meningen over les 1

THEATER

Tortilla

Les 2: 'Je wilde toch?' van theater Tortilla

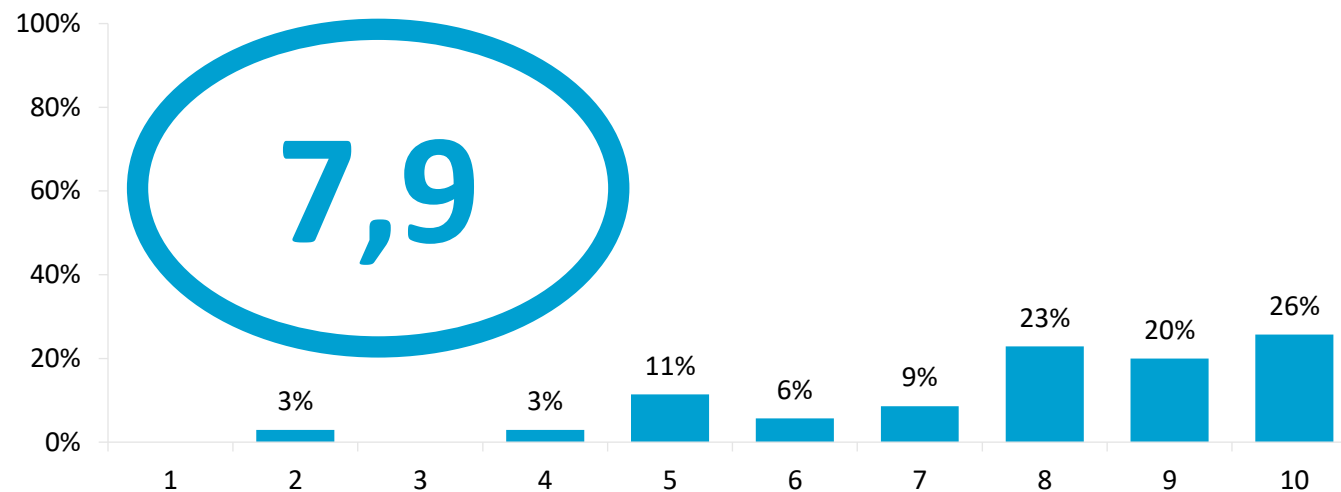

Les 2: Voorstelling 'je wilde toch?'

Rapportcijfer les 2

In de tweede les van het lesprogramma woonden leerlingen de voorstelling 'je wilde toch' van theater Tortilla bij.

De leerlingen toonden veel waardering voor de voorstelling. Gemiddeld werd de voorstelling beoordeeld met een 7,9. Het meest gegeven cijfers is een 10.

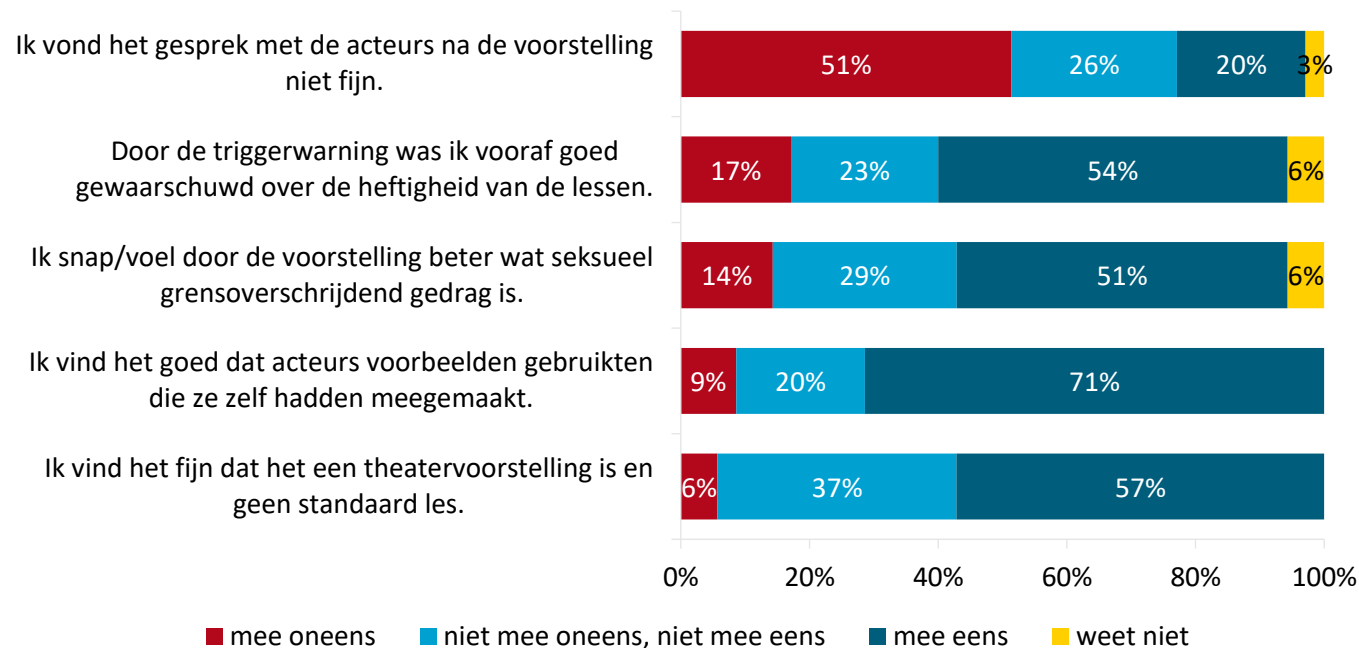
Les 2: voorstelling 'je wilde toch?'

Meningen over les 2

Antwoorden op stellingen

De meeste instemming in dit blokje kreeg de stelling dat het goed was dat de acteurs voorbeelden gebruikten die ze zelf hadden meegemaakt; zeven van de tien leerlingen was het hiermee eens. Ook het feit dat het geen standaardles was maar een theatervoorstelling werd gewaardeerd, 57% was het hier mee eens.

Het gesprek na de voorstelling werd door de helft van de leerlingen als prettig ervaren, dat wil zeggen dat zij het oneens waren met de eerst genoemde stelling dat het gesprek na afloop *niet fijn* was. En ook de helft zegt beter te snappen of te voelen wat seksueel grensoverschrijdend gedrag is door de voorstelling te zien.

Les 2: voorstelling 'je wilde toch?'

Nog meer meningen over les 2

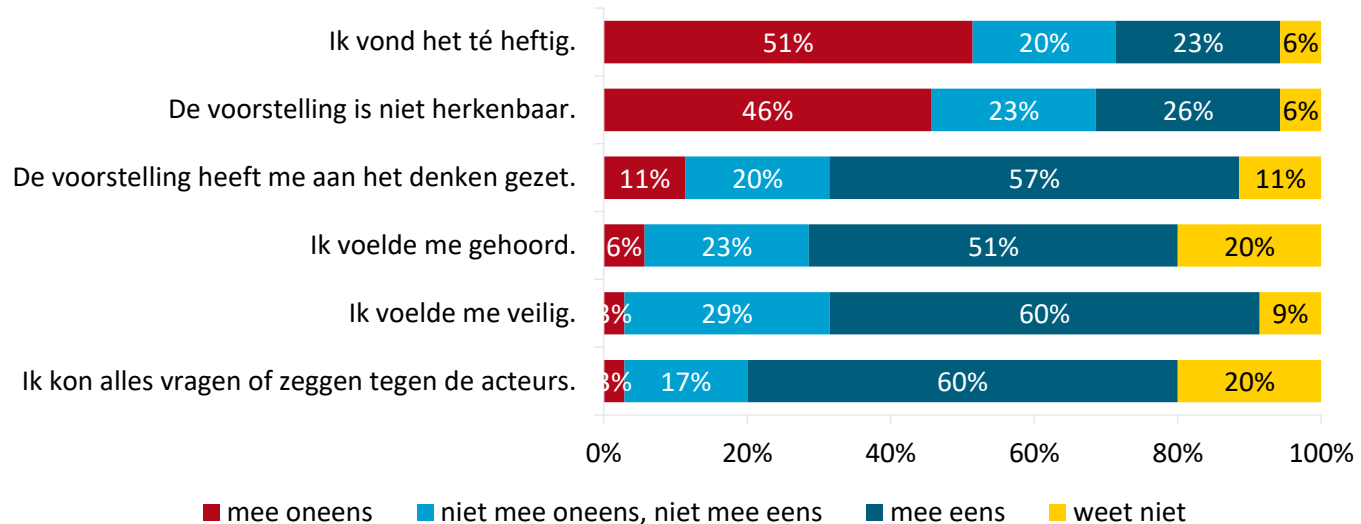
Antwoorden op stellingen

Zes op de tien leerlingen voelde zich veilig, had het gevoel alles te kunnen vragen of zeggen en werd door de voorstelling aan het denken gezet. De helft vond de voorstelling niet te heftig, voelde zich gehoord en vond de voorstelling herkenbaar. Belangrijk ook dat rond een kwart van de leerlingen de voorstelling wel heftig vond of niet herkenbaar vond. Er waren twee stellingen waarop een op de vijf leerlingen het antwoord weet niet gaven 'ik voel me gehoord' en 'ik kon alles vragen of zeggen tegen de acteurs'.

Antwoorden op open vragen

We vroegen de leerlingen wat ze goed vonden aan de voorstelling. Er kwamen 25 antwoorden. Leerlingen vonden het vaakst de voorbeelden uit de voorstelling goed. Daarnaast werd het acteerwerk erg gewaardeerd. De voorstelling was goed te volgen. Een enkeling merkte op dat het ver van zijn of haar belevingswereld stond, maar de voorstelling toch zeer waardeerde.

Er was een leerling die in de verbeter suggesties opmerkte dat er meer aandacht voor jongens zou moeten zijn en een andere leerling voelt zich comfortabeler bij geschreven dan bij mondeling commentaar in of na de les.

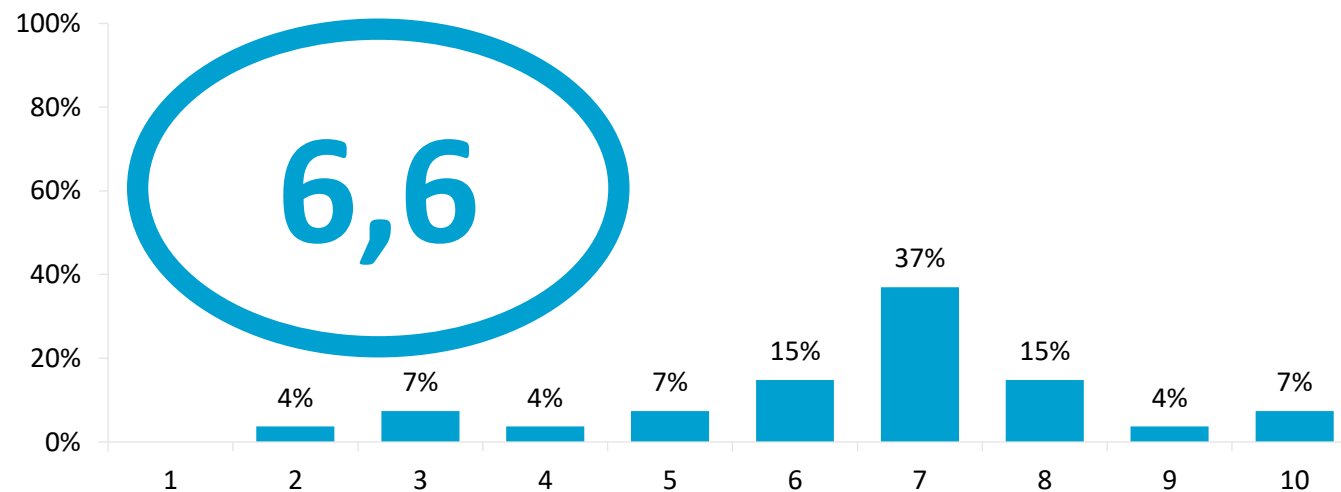
Les 3: eigen grenzen stellen en bewaken

Les 3 Eigen grenzen stellen en bewaken

In de derde les werd in de klas gesproken over het stellen en bewaken van eigen grenzen. Voor deze les werd het cijfer 7 het vaakst gegeven en was het gemiddelde een 6,6.

Rapportcijfer les eigen grenzen stellen en bewaken

Les 3 Grenzen stellen en bewaken

Meningen over grenzen stellen en bewaken

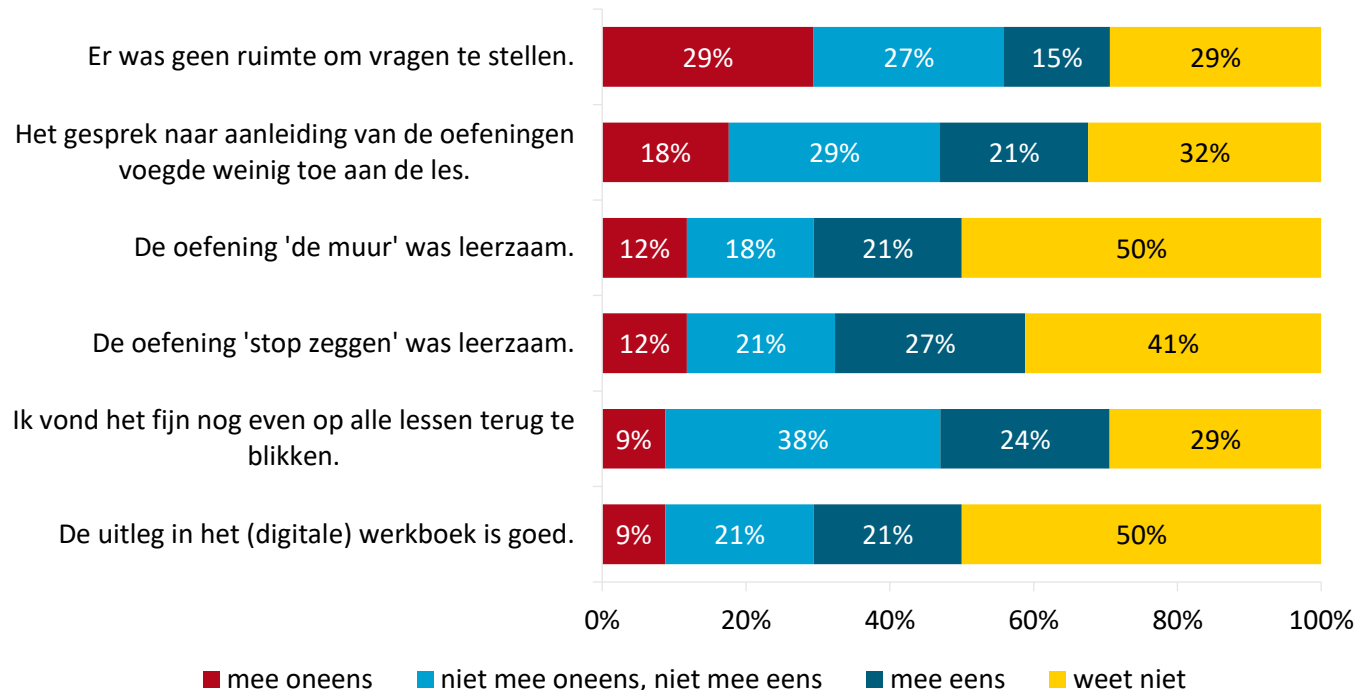
Antwoorden op stellingen

Opvallend vaak en op alle stellingen is het antwoord weet niet gegeven. Ook hier is de uitleg in het werkboek- net als in les 1 – waarschijnlijk heel vaak niet gelezen. Het lijkt alsof deze les niet altijd is gegeven of niet erg is blijven hangen.

Antwoorden op open antwoorden

Het is opmerkelijk dat 23 leerlingen wel antwoord gaven op de open vraag over wat ze goed vonden aan de les. Er waren 14 positieve maar vrij onspecifieke antwoorden (helder, nuttig enzovoort). Er werd ook vijf keer gezegd dat de les niet was gegeven.

Er waren geen verbeteruggesties.

Algemene vragen

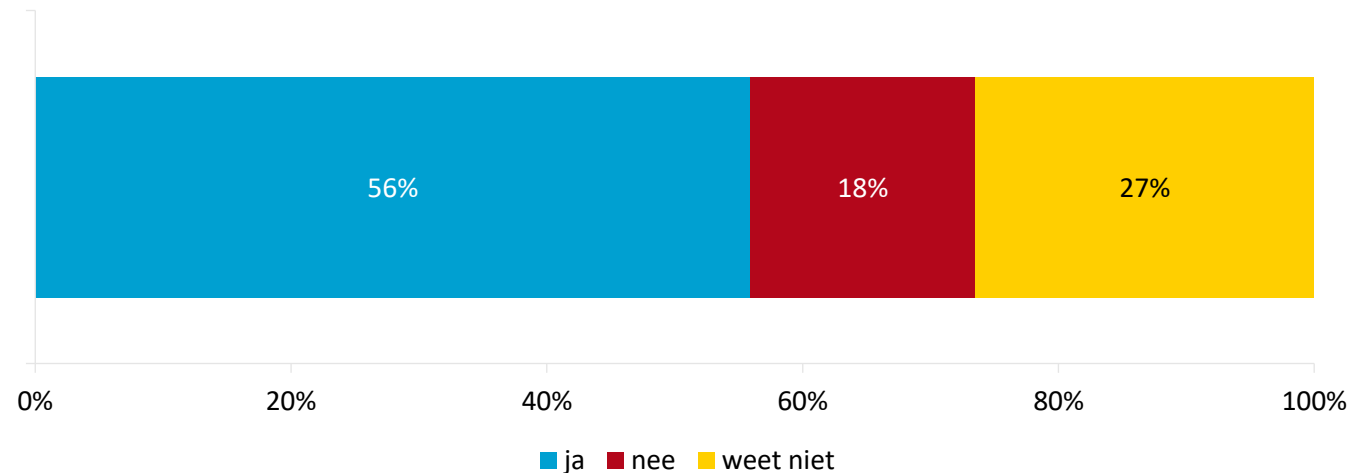

Algemene vragen

Moeten andere leerlingen ook deze lessen krijgen?

Ruim de helft van de leerlingen vond dat ook andere leerlingen deze lessen zouden moeten krijgen. Ruim een kwart gaf aan dat ze niet wisten wat te antwoorden.

Van degenen die de lessen niet zouden aanraden aan andere leerlingen, zei een 'leerling dat het nutteloos was, een ander dat het slecht was en een derde merkte op dat 'dit niet boeit'.

Algemene vragen

Dat de lessen gemengde gevoelens oproepen blijkt ook uit de volgende vraag. Het gevoel 'ongemakkelijk' is het meest aangekruiste antwoord, op de voet gevolgd door 'nieuwsgierig', 'weet niet' en 'anders'.

In de toelichting op hun gevoel gaven vier leerlingen een kort positief antwoord ('was goed, 'het voelde goed' etc.'). Daarnaast waren er ook een aantal toegelichte positieve reacties:

'Ik vind het erg fijn dat er aandacht aan dit word gegeven, ik ben zelf namelijk erg geïnteresseerd in dit onderwerp.'

'Het is fijn om te zien dat je niet de enige bent'.

De gemengde gevoelens staan hieronder verwoord in de antwoorden op de 'anders namelijk' vraag.

'Ik kwam na een tijdje in een staat waarbij ik vrijwel niks voelde'.

'Ik koos boos omdat ik het gewoon niet snap hoezo het zoveel gebeurt door mannen en dat kan ik niet begrijpen en anders koos ik omdat ik het heel goed vind dat het besproken wordt en dat je daar dan ook overpraat met mensen om naar andermans verhalen te luisteren'.

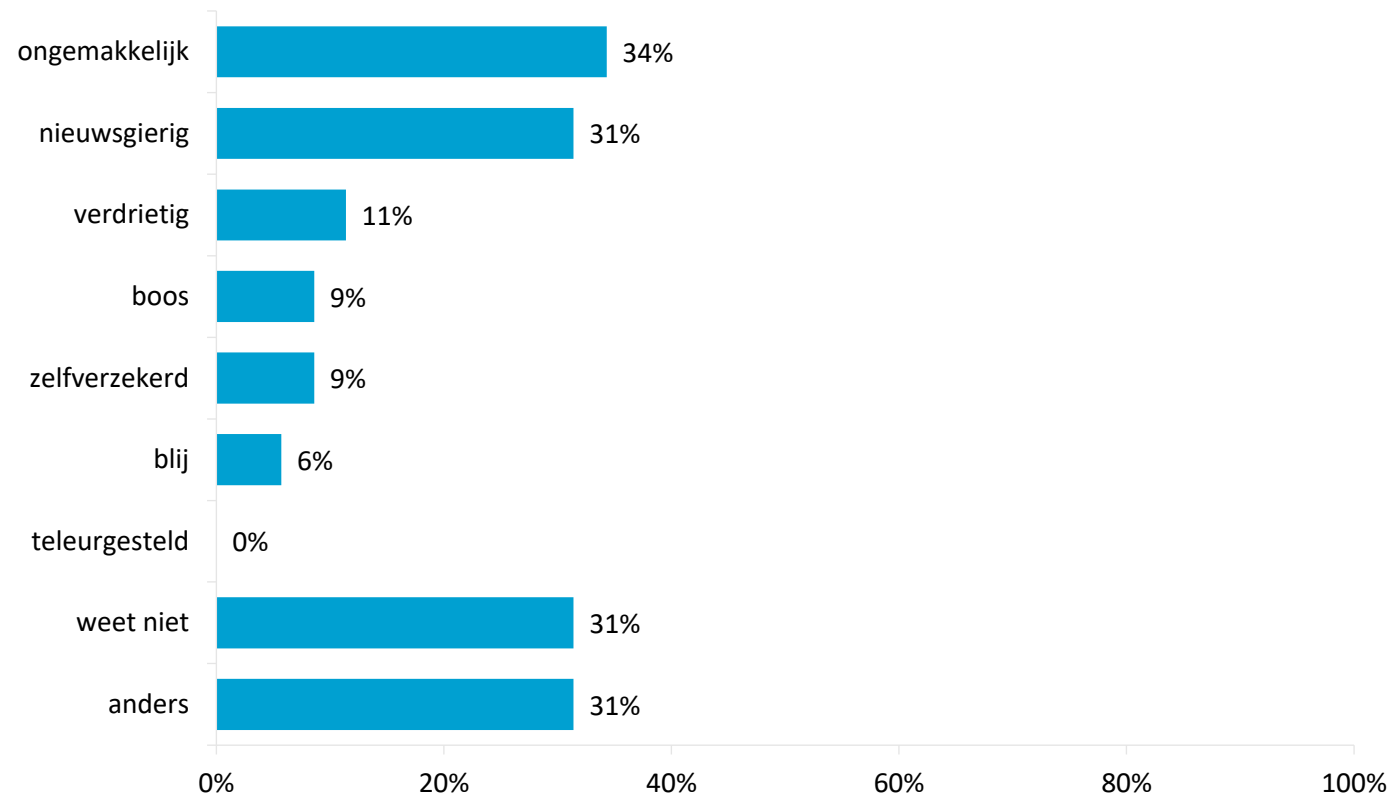
'Ik vond het niet fijn, het was te heftig, ik weet dat dit onderwerp belangrijk is om te bespreken maar ik ben met dit soort dingen nog niet bezig en daarom vond ik het zo heftig.'

'Het is echt heel gek dat mensen deze dingen zeggen of doen. Dat maakt je gewoon boos. Maar ik was ook erg nieuwsgierig naar hoe zij met deze gebeurtenissen zijn omgegaan.'

'Ik vind dit een heftig onderwerp, dus voel ik er verschillende emoties bij. Tijdens de lessen voelde ik me niet zo zeer verdrietig, ik ging er wel achteraf meer over na denken.'

Hoe voelde jij je door deze lessen?

Meerdere antwoorden mogelijk

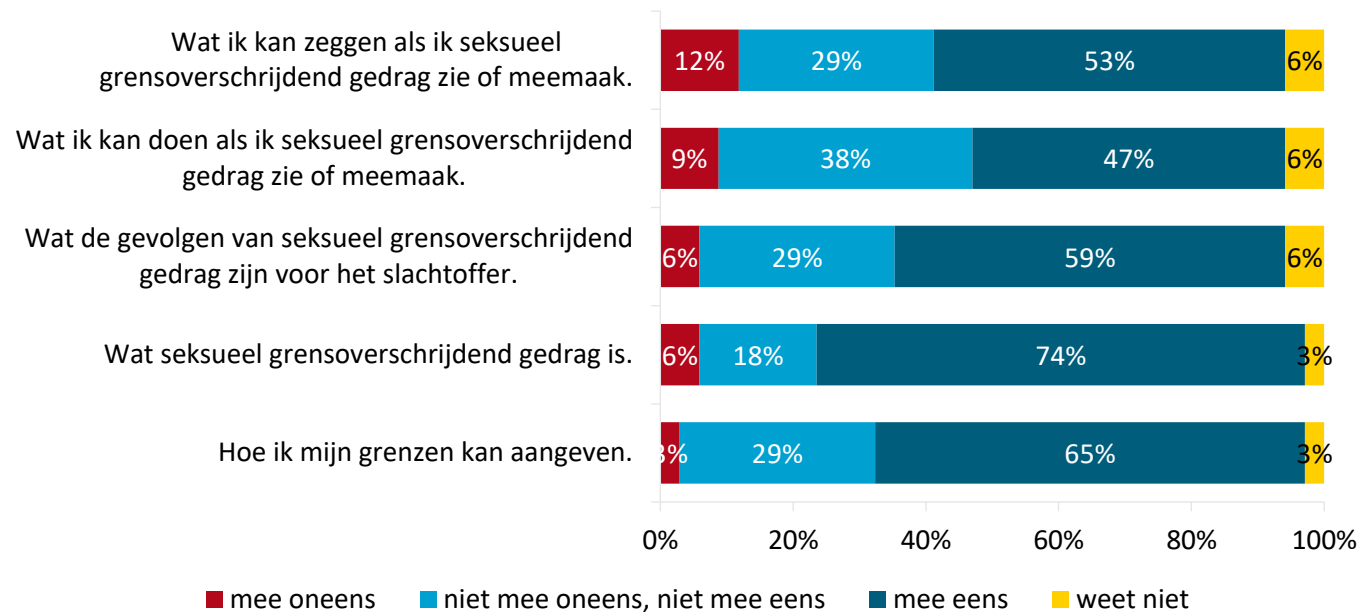
Algemene vragen

Door deze lessen weet ik nu

Antwoorden op stellingen

Driekwart van de leerlingen zegt dat ze nu weet wat seksueel grensoverschrijdend gedrag is. Twee derde weet nu hoe ze grenzen moeten aangeven en bijna zes op de tien leerlingen weet nu wat de gevolgen van seksueel grensoverschrijdend gedrag zijn voor het slachtoffer.

Iets meer dan de helft van de leerlingen zegt nu te weten wat ze moeten zeggen als ze seksueel grensoverschrijdend gedrag meemaken. Iets minder dan de helft weet dan wat ze moet doen in dit soort situaties.

Algemene vragen

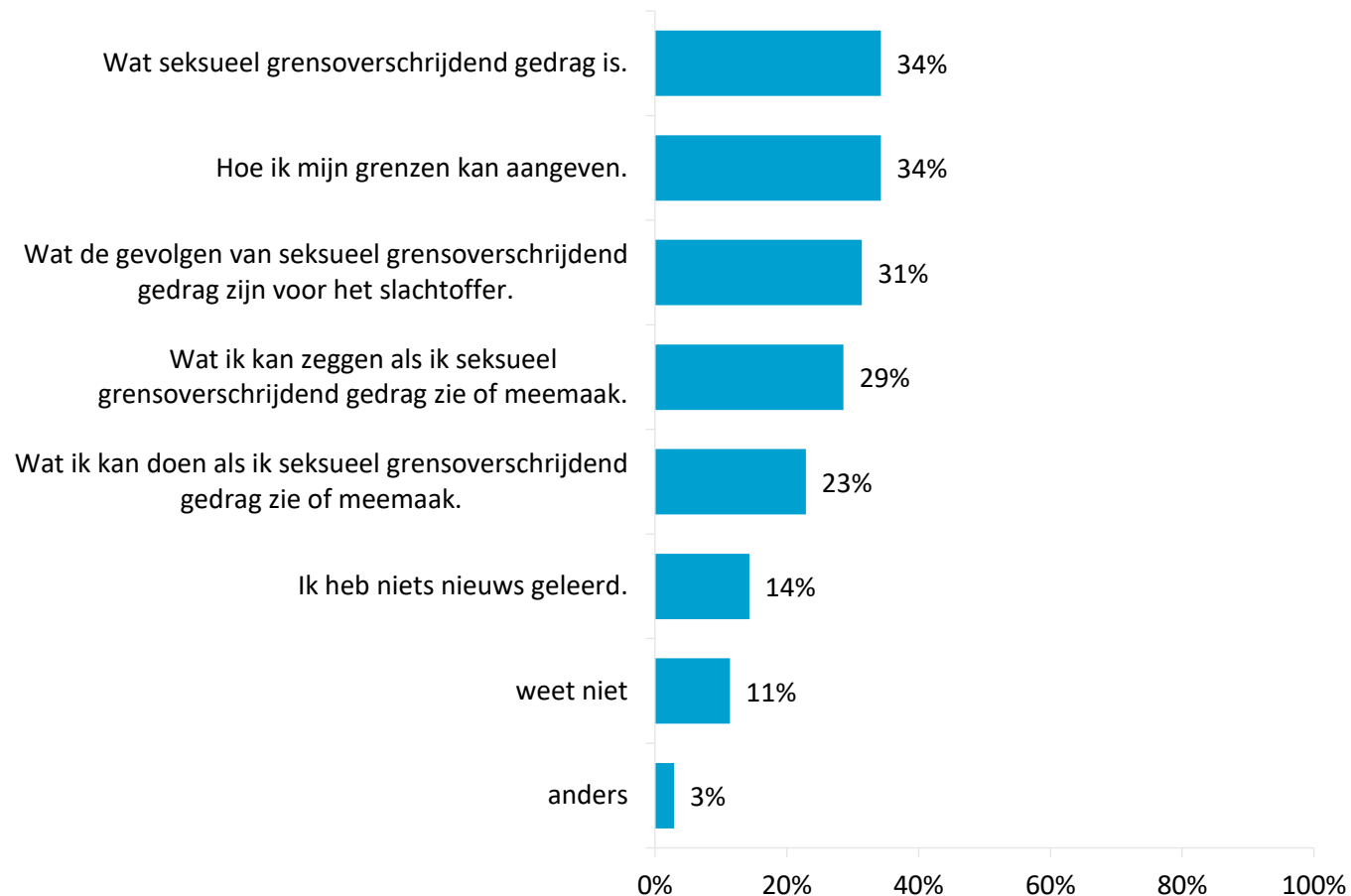
Het belangrijkste dat ik heb geleerd uit deze lessen

Meerdere antwoorden mogelijk

Het belangrijkste uit de lessen

Op de vraag wat het belangrijkste was wat leerlingen leerden uit de drie lessen staan de antwoorden op volgorde van belangrijkheid.

Het beeld is hetzelfde al op de vorige pagina, al valt hier nog meer op dat er niet echt een of twee uitspraken uitspringen. De twee meest genoemde gaan over kennis over het fenomeen en het stellen van grenzen, maar de drie daarop volgende uitspraken zijn praktisch even vaak genoemd.

Onderzoeksmethode

Het onderzoek werd uitgevoerd door middel van een digitale vragenlijst voor leerlingen in acht 3 havo klassen van het Insula College. Aan het einde van de documentatie bij de lessenreeks was een link opgenomen naar de vragenlijst. Helaas is de opzet van deze drie lessen als een geheel slechts ten dele gerealiseerd. Door drukte, privéomstandigheden en onduidelijke interne communicatie is de voorbereidende les in de meeste gevallen niet doorgegaan. Op basis van de antwoorden op de vragen over de derde les is onze indruk dat ook die les niet altijd is gegeven.

In juni vulden slechts 20 van de bij benadering 160 leerlingen de vragenlijst in. De twee docenten die wij begin juli spraken hierover zeiden dat in de klassen waar wél een voorbereidend groepsgesprek had plaatsgevonden, de voorstelling sterker binnen kwam.

De lage respons kwam volgens de docenten ook doordat niet alle leerlingen tijd of ruimte kregen om de lijst in te vullen. Daarnaast werden sommige vragen als te complex of niet-passend ervaren, vooral door leerlingen zonder directe ervaringen met SGOG. Ook de open vragen vormden een drempel. Uit de ingevulde vragenlijsten zien wij echter wel dat van de optie om een open vraag in te vullen goed gebruik is gemaakt. Wat ook ongelukkig in de timing was, was dat leerlingen vaak meteen na het theater door moesten naar reguliere lessen, soms zelfs naar een toets. Dit werd als te abrupt en belastend ervaren.

De docenten hebben bij het uitdelen van de rapporten en half juli de leerlingen gevraagd om de vragenlijst alsnog in te vullen. Deze oproep heeft geresulteerd in 12 extra vragenlijsten.

Respons

In totaal hebben 32 leerlingen de vragenlijst ingevuld.

Veldwerkperiode

Begin juni 2025

Over ons

Over het OCD

Partner voor bestuur en beleid! Dat wil het OCD zijn voor haar opdrachtgevers in de Drechtsteden en daarbuiten. Wij bieden ondersteuning op maat met onderzoek, advies en informatie. Zodat beleid optimaal ontwikkeld, uitgevoerd en waar nodig bijgesteld kan worden. Meer weten? Bezoek onze website!

Onderzoeksteam

Dit onderzoek is voor u uitgevoerd door Christa de Geus en Liesbeth Heering.

Contact

Wilt u tips of informatie doorgeven of heeft u misschien een vraag over dit product? Neem dan gerust contact op ons door te bellen naar **078 770 3905** of te mailen naar ocd@drechtsteden.nl.

Klik hier!
Ga naar
onze website

Evaluatie lesprogramma
grensoverschrijdend gedrag

Onderzoekcentrum Drechtsteden

Christa de Geus
Liesbeth Heering
Wanda van den Boogaard

september 2025

Noordendijk 248
3311 RR Dordrecht

Postbus 619
3300 AP Dordrecht

Telefoon
078 770 3905

Website
onderzoekcentrumdrechtsteden.nl

